

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ**

Єрмакова С. С.

Кафедра філософії, політології, психології та права

**Методичні вказівки до практичних занять
з дисципліни**

Педагогіка вищої школи

для студентів усіх спеціальностей
денної та заочної форми навчання

Одеса – 2021

«УЗГОДЖЕНО»

Вченою радою Інженерно будівельного інституту ОДАБА

протокол № 6 від 2 лютого 2021 року

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри філософії, політології, психології та права, протокол №6 від 27.01.2021р.

Укладачі: д. пед. н., професор *Єрмакова С. С.*

Рецензенти: *Братченко Г. Д.* – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків, доктор технічних наук, професор;

Педько І.А. – Директор Навчально-наукового інституту Бізнесу та інформаційних технологій, доктор економічних наук, професор.

Єрмакова С. С. Педагогіка вищої школи: методичні вказівки з курсу «Педагогіка вищої школи» до практичних занять для студентів усіх спеціальностей, денної та заочної форми навчання]. / С. С. Єрмакова. - Одеса, ОДАБА, 2021. – 30с.

Конспект практик з дисципліни "Педагогіка вищої школи" містить стислий виклад матеріалу навчальної дисципліни щодо практичних занять та сприяє формуванню у майбутніх фахівців основних професійних компетентностей. Практичний матеріал доповнено посиланнями на додаткові джерела інформації, що освітлюють тематику вивчення практичних занять дисципліни, та сприяють поглибленому опрацюванню проблематики педагогіки вищої школи.

Методичні вказівки призначені для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання.

Відповідальний за випуск: завідувач кафедри філософії, політології, психології та права ОДАБА, д. філос. н., професор Кадієвська І. А.

ЗМІСТ

Вступ	3
Теоретичний блок.....	4
1. Практичне заняття 1. Науково-методичне забезпечення навчального процесу	4
2. Практичне заняття 2. Форми організації навчання: методика проведення лекційних, семінарських і практичних занять.	8
3. Практичне заняття 3. Сучасні технології навчання	9
4. Практичне заняття 4. Система моніторингу знань	12
Практичний блок.....	17
Запитання за темами для обговорення	17
Приклади педагогічних задач	17
Конкурс педагогічних ситуацій	19
Завдання для самостійної роботи за темами курсу	19
Психогімнастичні вправи з педагогіки.....	20
Питання до підсумкового контролю з дисципліни	24
Література	20
Список рекомендованої та додаткової літератури.....	22
Корисні посилання	23

Вступ

Конспект лекцій з дисципліни "Педагогіка вищої школи" у стислій формі ознайомлює здобувачів вищої освіти зі змістом лекційного курсу. Зміст матеріалу базується на робочій програмі навчальної дисципліни та відповідає меті та структурі курсу.

В процесі вивчення дисципліни "Педагогіка вищої школи" здобувачі вищої освіти мають можливість сформулювати основні професійні компетентності: здатність до основних законів педагогіки вищої школи, що виявляються у таких компонентах: інформаційна складова компетенції (способи прийому, зберігання, оформлення та передачі інформації); проектувальна складова (способи визначення цілей, ресурсів їх досягнення, дій, термінів); оцінювальна (способи порівняння результатів із цілями, класифікація, абстрагування, прогнозування, систематизація, конкретизація); комунікативна складова компетенції (способи передачі інформації і залучення ресурсів інших людей для досягнення своїх цілей).

У результаті вивчення лекційного курсу здобувачі вищої освіти ознайомляться з наступними аспектами та темами у рамках дисципліни: використання різноманітних інноваційних технологій у навчальному процесі та професійній діяльності; формами організації, методиками та засобами навчання та виховання; особливостями управління в системі теорії та методики професійної освіти; та інше

Також у рамках курсу розглянуті закономірності функціонування системи вищої освіти і її складових (навчально-виховний процес; управління; взаємовідносини викладач – студент; тощо) та основи аналітики досвіду розвитку педагогіки у закладах вищої освіти України та провідних вищих навчальних закладах світу.

Теоретичний блок

Практичне заняття 1.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Загальна постановка проблеми. Діалектика розвитку вищої освіти передбачає поступове ускладнення технологій підготовки фахівців, що включає в себе не тільки застосування інноваційних методик проведення аудиторних занять, але і насамперед – технологій науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Цей аспект діяльності у педагогічній науці останнім часом набув бурхливого розвитку у контексті застосування в навчальному процесі комп'ютерних технологій. Проте в основі проектування і реалізації професійної освіти мають бути наукові концепції загального розуміння вектору руху.

Узагальнення поглядів учених дає підстави констатувати, що науково-методичне забезпечення є невід'ємною складовою усього навчального процесу і спрямовано на виконання таких функцій, як: проєктивна, змістовно-організаційна, діагностична, контрольно-коригувальна тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, слід зазначити, що на теперішній час відсутні дослідження, в яких би містилася класифікація елементів науково-методичного забезпечення, здійснювався системний підхід до їхнього аналізу. Фрагментарним є й аналіз чинників, що впливають на розвиток цього виду освітньої діяльності. Поза увагою науковців залишилися й питання особливостей науково-методичного забезпечення освітнього процесу.

Метою є наукове обґрунтування специфіки науково-методичного забезпечення вищого навчального закладу на підставі структурного підходу. Досягнення поставленої мети стає можливим за умови розв'язання наступних **завдань**: 1. Надати авторський підхід до розуміння поняття «науково-методичне забезпечення освітнього процесу», а також визначити чинники, що впливають на необхідність появи науково-методичного забезпечення нового покоління. 2. Встановити рівні науково-методичного забезпечення в залежності від суб'єктів їх творення. 3. Надати авторську класифікацію видів науково-методичного забезпечення. 4. Репрезентувати специфіку науково-методичного забезпечення вищого юридичного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність процесу підготовки кадрів залежить від низки взаємопов'язаних педагогічних умов, що створені у певному вищому навчальному закладі. Особливе місце серед цих умов посідає **науково-методичне забезпечення освітнього процесу**.

Фрагментарним є й аналіз чинників, що впливають на розвиток цього виду освітньої діяльності. Тож в якості головних чинників, що впливають на подальший розвиток науково-методичного забезпечення освітнього процесу,

зумовлюють необхідність появи забезпечення нового покоління, на наш погляд, слід виділяти наступні:

- актуалізація педагогічних досліджень щодо можливостей використання новітніх освітніх технологій;
- поетапна імпліментація до вітчизняних вищих навчальних закладів моделей навчання, притаманних західним вишам;
- поступове впровадження елементів індивідуалізації навчання, частковий відхід від тотальної стандартизації;
- зростання питомої ваги самоосвіти;
- поява поряд із традиційною (формальною освітою) альтернативних форм здобуття знань з метою підвищення професійної кваліфікації, зокрема МООС (Massive open online courses) – масових відкритих он-лайн курсів, які створюються провідними університетами світу, нерідко на безоплатних засадах;
- можливості візуалізації навчального матеріалу через відповідні презентації.
- поширення кола працівників вищих навчальних закладів, які працюють над науково-методичним забезпеченням.

Безумовно, наведений нами перелік чинників не є вичерпним, проте й він свідчить про необхідність трансформації ідеології навчання. Це пов'язано, перш за все, із поступовим відходом від розуміння освіти як власне трансляції знань викладачем під час занять з подальшою перевіркою засвоєння матеріалу.

Тож можна констатувати, що науково-методичне забезпечення, яке знаходиться під значним впливом екстрапедагогічних і внутрішньопедагогічних факторів, стає основним знаряддям, яке дозволяє (за умови науково обґрунтованого його застосування) вищому навчальному закладу багатократно збільшити ефективність освітньої діяльності й стати конкурентоспроможним на рівні держави.

Разом з тим, розмитість концептуальних засад у питанні суті науково-методичного забезпечення освітнього процесу у вищих юридичних навчальних закладах спонукає нас до деталізації структури цього компоненту педагогіки і представити його авторське бачення.

Проте керівникам вищих навчальних закладів не завжди вистачає систематизованих педагогічних знань. У зв'язку з цим, вважаємо, стане в пригоді створена нами класифікація елементів науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Пропонуємо виділяти наступні компоненти:

- **проективні науково-методичні документи**
- **нормативні науково-методичні документи**
- **планові науково-методичні документи**
- **документи науково-методичного супроводження навчального процесу**
- **документи наочності**

У зв'язку із розгалуженістю науково-методичного забезпечення навчального процесу вважаємо за потрібне ввести до обігу додаткові видові поняття, зокрема виділити: нормативно-методичне, організаційно-методичне,

предметно-методичне, інформаційно-методичне (з включенням до нього бібліотечно-методичного), виробничо-методичне забезпечення.

Нормативно-методичне забезпечення створюється на основі тих документів, які ми у своїй авторській класифікації віднесли до проєктивних і нормативних науково-методичних. Розробляються вони з метою стандартизації навчання, отримання відповідних ліцензій МОН України на здійснення освітньої діяльності, а також для забезпечення повноцінного цілеспрямованого функціонування вищого навчального закладу

Організаційно-методичне забезпечення співвідноситься із тими документами, які у нашій авторській класифікації входять до групи планових науково-методичних документів. Метою цієї категорії забезпечення, як це відображено у самій назві, є проєктування, конструювання, планування, здійснення і контроль навчального процесу. Тож в основі організаційно-методичного забезпечення є окремі управлінські процеси. Укладачами даної категорії документів виступають керівники факультетів, допоміжний склад з числа працівників навчального відділу. Пропозиції щодо формування окремих документів цієї групи (зокрема, тематичні плани) надаються кафедрами.

Предметно-методичне забезпечення є ядром усього науково-методичного забезпечення, тому що саме воно дозволяє формувати і реалізовувати зміст освіти, супроводжувати аудиторну, індивідуальну і самостійну роботу. Сюди згідно із запропонованою нами класифікацією ми включили групу документів науково-методичного супроводження навчального процесу. Обов'язок створювати й постійно оновлювати даний вид забезпечення безпосередньо покладається на науково-педагогічних працівників. При цьому можуть використовуватися як форми групової роботи (наприклад, авторські колективи посібників), так і індивідуальної роботи (план-конспект занять, фондова лекція тощо).

Інформаційно-методичне забезпечення створюється з довідково-інформаційною метою, поширення першоджерел. Так, в якості інформаційно-методичного забезпечення в рамках діяльності вищого юридичного навчального закладу можна розглядати тексти кодексів, законів, підзаконних актів, відомчу нормативну базу. Особливість даного виду текстів полягає в тому, що їх автори (укладачі) створювали ці тексти у парадигмі законотворчої (нормотворчої) діяльності з метою регулювання правозастосовчої практики і навряд чи мали на увазі використання цих текстів в якості навчальних.

Виробничо-методичне забезпечення зазвичай зосереджується у лабораторіях, спеціалізованих навчальних аудиторіях. Воно передбачає наявність певних муляжів, макетів, моделей, імітацію робочого місця. Наприклад, при підготовці кадрів для слідства використовується так зване АРМС (автоматизоване робоче місце слідчого), яке максимально відповідає вимогам квазіпрофесійної діяльності. Виробничо-методичне забезпечення

служує відпрацюванню на практиці тих навичок, які у подальшому знадобляться у безпосередній професійній діяльності. Саме завдяки цьому виду науково-методичного забезпечення в умовах вишу найповніше реалізується дидактичний принцип поєднання теорії і практики.

Таким чином, науково-методичне забезпечення освітнього процесу у вищих юридичних навчальних закладах являє собою складний інтегративний комплекс, який об'єднує суб'єктно-організаційні, цільові, діяльнісні, контрольні компоненти, матеріальні та ідеальні об'єкти. Його розвиток зумовлюється як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Забезпечення належної якості вищої освіти унеможливорюється у разі відсутності науково-обґрунтованих концептуальних уявлень щодо даного виду методичної діяльності та його ефективної реалізації.

Практичне заняття 2.

Форми організації навчання: методика проведення лекційних, семінарських і практичних занять.

Основні види навчальних занять є:

Лекція – основний вид навчальних занять призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Вводять студентів в певну систему наукових знань і в методологію науки, являються своєрідною школою наукового мислення.

Лекції проводяться лекторами – професорами і доцентами, а також провідними науковими працівниками та спеціалістами, запрошеними для читання лекцій.

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Практичні заняття – форма навчального заняття при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань..

Семінарське заняття – форма навчального заняття при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює:

- підготовлені студентами реферати;
- активність у дискусії;
- уміння формулювати і відстоювати свою позицію.

Консультація – форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводиться для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультує студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання (ІЗ) з окремих навчальних дисциплін визначаються у наступних формах:

- реферат (Рс)
- розрахункові (Р)
- курсові проекти (КП), курсові роботи (КР)

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від обов'язковим навчальних занять.

Самостійна робота студента важлива частина навчального процесу в університеті. Якість самостійної роботи в значній мірі обумовлює загальну якість в навчанні.

Включення самостійної роботи до змісту навчального плану, визначення її бюджету за видами самостійної роботи, пошуки шляхів її раціонального використання – одно з важливіших умов організації та планування навчального процесу.

Самостійна робота студента розподіляється:

- робота по забезпеченню аудиторних занять – вивчення обов'язкової та додаткової літератури, матеріалів лекцій, електронних матеріалів за темами лекцій та семінарів, рішення заданих завдань та вправ, підготовка доповідей за темами семінарів, підготовка до контрольних робіт, колоквиумів та інших форм поточного контролю.

- виконання індивідуальних завдань;
- науково-дослідна робота;
- забезпечення семестрового контролю з навчальних дисциплін (підготовка до здачі модулів, диференційованих заліків та екзаменів).

Практичне заняття 3.

Сучасні технології навчання.

Об'єктивне прискорення науково-технічного і соціального прогресу, кризові економічні, екологічні, демографічні, політичні та інші явища, що виникли у сучасному світі, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління. Традиційні педагогічні засоби виховання, змісту й організації навчально-виховного процесу все частіше не спрацьовують. Через невідповідність темпів і характеру соціальних та педагогічних процесів виникають кризові явища в педагогіці.

Забезпечити реалізацію вимог сучасної освіти повинна особистісно-орієнтована освіта. Спектр методик і технологій, що складають її зміст досить широкий: вальдорфська педагогіка, технологія саморозвивального навчання Г. Селевка, дальтон-технологія, колективний спосіб навчання (О. Рівін, В. Дяченко), ігрові технології, методика Марії Монтессорі, технологія модульного та модульно-розвивального навчання, проектні технології, розвивальне навчання, технологія рівневої диференціації М. Гузика, адаптивна система навчання А. Границької, технології проблемного навчання, сугестивні технології, продуктивна освіта, особистісно-орієнтоване розвивальне навчання І. Якиманської, школа «діалогу культур», інтерактивні технології та деякі інші.

Групові (колективні) технології застосовувалися ще в середні віки. Ідеї взаємного навчання закладено ще бел-ланкастерській системі. Сучасна технологія розроблена і апробована О. Рівиним (КСН), В. Дяченко (ГСН).

Групова (колективна) технологія навчання передбачає організацію навчального процесу, за якої навчання здійснюється у процесі спілкування між студентами (взаємонавчання) у групах. Група може складатися з двох і більше студентів, може бути однорідною або різнорідною за певними ознаками, може бути постійною і мобільною.

Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання. Формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації. Сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Робота в групах (колективна) дає найбільший ефект у засвоєнні знань.

Відкриті школи. Центри дослідної роботи в початковій і частково середній ланці освіти. Ці школи набули значного поширення на Заході. Їхньою особливістю є те, що значну частину часу діти проводять за межами навчального закладу. Педагог завжди серед дітей: радить, підбадьорює, контролює. Студенти перебувають у постійному контакті з "командою" педагогів, до кожного з яких учень може звернутися за допомогою. Учні в класі поділені за рівнями: "сильні", "середні", "слабкі", "відстаючі". Угрупування за рівнями здійснюється лише щодо навчання з основних предметів. Студенти, які досягли успіху з будь-якого предмета, можуть вивчати курс на наступному курсі навчання.

Технології індивідуалізації процесу навчання. (А. Границька, В. Шадріков) - організація навчально-виховного процесу, при якій вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Його основне призначення полягає в тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу всіх студентів в існуючій системі організації навчання. Індивідуальне навчання - форма, модель організації навчального процесу при якому: 1) педагог взаємодіє лише з одним студентом; 2) один студент взаємодіє лише із засобами навчання (книги, комп'ютер тощо). Головною перевагою індивідуального навчання є те, що воно дозволяє повністю адаптувати зміст, методи та темпи навчальної діяльності дитини до його особливостей, слідувати за кожною дією та операцією при вирішенні конкретних завдань, за

його рухом від незнання до знання, вносити вчасно необхідні корективи в діяльність як учня, так і вчителя. **В сучасній вітчизняній педагогічній практиці та теорії найбільш суттєвими прикладами технологій індивідуалізації навчання є:**

- проектний метод;
- технологія продуктивного навчання;
- технологія індивідуального навчання І. Унт;
- адаптивна система навчання А. Границької;
- навчання на основі індивідуально-орієнтованого навчального плану

В. Шадрікова.

Ігрові технології навчання (Й. Гензерг). Технології ігрового навчання - це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення студента в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, "проживання" ситуації).

Сьогодні віддають перевагу терміну "імітація" замість "гра" (акцент переноситься на внутрішню сутність дії). Навчальні ігри мають за мету, окрім засвоєння навчального матеріалу, вмінь і навичок, ще й надання студентові можливості самовизначитися, розвивати творчі здібності, сприяють емоційному сприйманню змісту навчання.

Види ігор:

- навчальні, тренувальні, узагальнюючі;
- пізнавальні, виховні, розвиваючі;
- репродуктивні, продуктивні, творчі.

Інтерактивне навчання. В Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання О. Пометун. Інтерактив (від англ. - взаємний та діяти). Інтерактивне навчання-це спеціальна форма організації пізнавальної активності, що має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; педагог і студент є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання - це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів.

Інтегровані технології (П. Ерднієв) - припускає, що педагог за можливості чітко визначає реакції, поняття, ідеї та навички, які мають бути засвоєні студентом, а потім за допомогою багатостороннього підходу допомагає студентові спрямувати власну діяльність на досягнення цих цілей. При цьому студент може діяти у власному темпі, заповнюючи прогалини у своїх знаннях або пропускаючи те, що вже засвоєно.

Мультимедійні технології пов'язані із створенням мультимедіа-продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація. Мультимедіа-технології перетворили комп'ютер на повноцінного співрозмовника, дозволили тудентам (будь-якого віку), не виходячи з

навчальної аудиторії, будинку, офісу, бути присутніми на лекціях видатних вчених, брати участь у конференціях, діалогах, вести кореспонденцію. Як принципово новий навчальний засіб електронна книга відкрила можливості «читати», аналізувати «живі» озвучені сторінки, Тобто можливості бачити, чути, читати.

Мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування учнів з викладачами, колегами, працівниками бібліотек, лабораторій, установ освіти тощо. Телекомунікаційний доступ до баз даних здійснюється через всесвітню мережу Інтернет. **Формами мережевої комунікації є:**

- електронна пошта - призначається для обміну інформацією між суб'єктами зв'язку, здійснення консультування, організації дистанційного навчання;

- телеконференція - дозволяє викладачеві та учням, що знаходяться на значній відстані одне від одного, організувати спільне навчання, обговорювати навчальні проблеми, брати участь у ділових іграх, практикумах тощо в умовах так званого віртуального класу.

Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій.

Практичне заняття 4.

Система моніторингу знань

Поняття моніторингу в наукових дослідженнях

У сучасному розумінні моніторинг виконує роль процесу діагностування.

Моніторинг використовується в різних сферах суспільної діяльності, а отже, належить до різних галузей наукового знання.

Освітній моніторинг у системі загальної середньої освіти

Для ефективного управління, прийняття обґрунтованих управлінських рішень необхідно мати інформацію про хід освітнього процесу. Від об'єктивності, достовірності, оперативності та повноти інформації залежать своєчасність і правильність прийнятого рішення. Отримання такої інформації можливо при проведенні освітнього моніторингу.

Моніторинг - комплекс процедур з нагляду, поточного оцінювання перетворень керованого об'єкта і спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів розвитку об'єкта.

Освітній моніторинг - форма організації, збору, зберігання, обробки і розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, яка забезпечує безперервний аналіз стану системи і прогнозування її розвитку відповідно до запланованих результатами.

Основною функцією освітнього моніторингу є визначення механізмів поточного та перспективного регулювання стану освітньої системи, в т.ч. саморегулювання. При цьому не тільки відстежується динаміка змін в освітніх процесах, а й підтримується розвиток цих процесів в заданих параметрах.

Моніторинг проводиться, як правило, у строки, визначені адміністрацією навчального закладу, і включає три етапи.

Підготовчий:

- Постановка мети;
- Визначення об'єкта і напрямів досліджень;
- Вибір критеріїв та інструментарію.

Практичний:

- Збір інформації;
- Аналіз документації;
- Моніторинг рівня навчальних досягнень учнів по всіх або окремих навчальних дисциплін;
- Анкетування, тестування;
- Самоаналіз діяльності.

Аналітичний:

- Обробка отриманих результатів;
- Систематизація інформації;
- Аналіз даних;
- Висновки, прийняття відповідного управлінського рішення;
- Розробка рекомендацій, що коректують виконання планів, програм (за необхідності) і т.д.;
- Визначення подальших об'єктів моніторингу.

Об'єктом освітнього моніторингу є діяльність (функціонування) суб'єктів освітньої системи:

- Зміст освіти;
- Рівень і якість знань, сформованість умінь і навичок учнів (рівень навчальних досягнень);
- Результати навчально-виховного процесу;
- Кошти, які використовуються для досягнення освітніх цілей;
- Інші аспекти діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Засоби:

- Тематичні перевірки;
- Аналіз статистичної звітності;
- Аналіз шкільної документації;
- Соціологічні дослідження;
- Анкетування, тестування;
- Самооцінка;
- Спостереження;
- Моніторинг навчальних досягнень учнів і т.д.

Складові:

- Чітко визначений об'єкт моніторингу;

- Задані параметри розвитку об'єкту;
- Критерії оцінювання заданих параметрів;
- Технологія проведення поточного контролю;
- Банк даних щодо регулювання процесу, спрямованого на досягнення кінцевого (запланованого) результату.

Основним чинником у створенні інструментарію є розробка моделей оцінювання об'єктів моніторингу.

При створенні таких моделей, як правило, виділяються:

- Параметри, які відповідають цілям діяльності об'єкта;
- Фактори, що впливають на досягнення мети;
- Критерії, деталізують кожен фактор, відповідно до освітніх завданнями, як окремого загальноосвітнього навчального закладу, так і регіону в цілому.

З метою отримання об'єктивних результатів визначається коефіцієнт кожного критерію. Цей коефіцієнт представляє собою бальну оцінку в частинах одиниці і може збільшуватися або зменшуватися залежно від зміни пріоритетних напрямків у діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Види освітнього моніторингу.

Освітній моніторинг проводиться на різних рівнях управління загальною середньою освітою.

На цій основі, як правило, можна виділити наступні види освітнього моніторингу:

- Державний;
- Регіональний;
- Локальний .

Локальний моніторинг дозволяє аналізувати розвиток системи освіти в окремому загальноосвітньому навчальному закладі та умовно диференціюється за наступними компонентним складовими (напрямами):

- Директорський моніторинг;
- Адміністративний моніторинг;
- Педагогічний моніторинг;
- Учнівський моніторинг.

Моніторингові дослідження з перерахованих вище напрямками дають можливість спостерігати діяльність учасників навчально-виховного процесу та його результати, а саме:

«Директорський» моніторинг вивчає управлінську діяльність керівника загальноосвітнього навчального закладу. Результат - розвиток освіти в загальноосвітньому навчальному закладі і підвищення рівня самоорганізації адміністрації навчального закладу;

Адміністративний - управлінську діяльність адміністрації навчального закладу в цілому, результат - поліпшення якості роботи вчителів;

Педагогічний - діяльність вчителів по організації навчально-виховного процесу, результат - підвищення рівня навченості учнів і самоорганізації вчителів;

Студентський - діяльність студентів по самоврядуванню процесом засвоєння знань, результат - позитивна динаміка рівня та якості засвоєння змісту освіти, а також рівня можливостей студентів застосовувати отримані знання на практиці.

При цьому на рівні загальноосвітнього навчального закладу доцільно використовувати такі факторно-критеріальні моделі:

- Діяльності вищого навчального закладу;
- Діяльності адміністрації;
- Діяльності педагога;
- Діяльності студентів ;

Параметри, фактори, критерії, коефіцієнти в запропонованих моделях можуть бути доповнені або змінені відповідно до статусу та пріоритетними напрямками діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Технологія організації моніторингу.

Для ефективної організації проведення моніторингу на рівні загальноосвітнього навчального закладу доцільно використовувати наступний алгоритм.

1. Наказом керівника навчального закладу затвердити склад робочих груп з проведення (супроводу) адміністративного, педагогічного, учнівського моніторингу.

- До складу робочих груп включаються:
- Представники адміністрації навчального закладу;
- Представники органів самоврядування навчального закладу;
- Керівники методичних об'єднань (кафедр);
- Практичний психолог;
- Творчо працюють вчителі.

2. Внести (при необхідності) доповнення або зміни в представлені моделі відповідно до статусу та пріоритетними напрямками діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

3. Ознайомити учнів, батьків, колектив навчального закладу з порядком проведення моніторингу, факторно-критеріальними моделями.

4. Для отримання достовірної інформації від батьків, учнів, вчителів, адміністрації, визначення якості засвоєння змісту освіти на різних етапах навчання розробити анкети, опитувальники, діагностичні карти, завдання, тести і т.д.

5. У терміни, визначені адміністрацією навчального закладу, провести моніторингові дослідження

6. Обробити та проаналізувати отримані дані.

7. На основі отриманих результатів аналізу розробити моделі корекційної діяльності учасників навчально-виховного процесу на всіх рівнях (учень-учень, вчитель-учень, вчитель-адміністрація і т.д.)

8. Обговорити підсумки моніторингу на спільному засіданні педагогічної ради та Ради навчального закладу.

9. Довести результати моніторингу до відома батьківської громадськості.

Таким чином, моніторинг вивчається й використовується в межах різних сфер науково-практичної діяльності, у тому числі педагогічної. Під моніторингом ми розуміємо відповідні механізми контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за навчально-виховним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. Моніторинг якості освіти пов'язаний із такими педагогічними категоріями, як об'єкт і предмет дослідження; постановка завдання; формування гіпотези; збір інформації, планування, організація, систематизація; узагальнення та обробка даних; формування наукових прогнозів і відповідних пояснень; розробка та добір відповідного діагностичного інструментарію.

На основі результатів експериментального дослідження та теоретичного аналізу вважається, що наукова організація моніторингу якості освіти дає можливість приймати відповідні управлінські рішення та прогнозувати навчально-виховні ситуації на наступний навчальний рік; оперативно втручатися і вносити відповідні корективи до педагогічного процесу; конкретно планувати роботу з відповідної проблеми з учителями та учнями; створювати умови для порівняння власної оцінки діяльності педагогічного колективу з незалежною оцінкою.

Перспективи подальшого педагогічного дослідження полягають у виявленні передового педагогічного досвіду, його узагальненні та розповсюдженні; ефективному використанні кваліфікації вчителя, практичного досвіду та працездатності; відкритті нових проблемних ситуацій; плануванні роботи методичного об'єднання вчителів, класних керівників; створенні ситуації, за якої сам учитель зацікавлений у незалежній об'єктивній оцінці своєї праці; забезпеченні механізмами регулювання цілей та шляхів їх досягнення; виявленні помилок у самих цілях, планах, нормах, що встановлені адміністрацією школи; можливості вчителям, батькам побачити об'єктивну картину навчально-виховного процесу тощо.

Практичний блок

Запитання за темами для обговорення

- 1.1. Загальна характеристика науково-методичного забезпечення навчального процесу.
- 1.2. Виділення основної проблематики науково-методичного забезпечення навчального процесу.
- 1.3. Класифікація елементів науково-методичного забезпечення освітнього процесу
- 2.1. Класифікація форм організації навчання.
- 2.2. Форми визначення індивідуальних завдань.
- 2.3. Роль самостійної роботи у навчанні.
- 3.1. Спектр методик і технологій, що складають зміст особистісно-орієнтованої освіти.
- 3.2. Технології індивідуалізації процесу навчання.
- 3.3. Інтегровані та мультимедійні технології у навчанні
- 4.1. Поняття моніторингу в наукових дослідженнях.
- 4.2. Освітній моніторинг у системі загальної середньої освіти
- 4.3. Види освітнього моніторингу.

Приклади педагогічних задач

Задачі з навчальної роботи викладача

Задача 1. Викладач готується до першої лекції. Тема складна, багатоаспектна. Треба розглянути основні питання, які будуть вивчатися упродовж курсу, обґрунтувати основні методологічні позиції та інше. Який вид лекції ви би вибрали? Обґрунтуйте свою відповідь та складіть план такої лекції.

Задача 2. Молодий викладач готується до лекції за темою «Університетська освіта в контексті Болонського процесу». Як би ви сформулювали завдання до теми цієї лекції? Розробіть план лекції.

Задача 3. Ви – молодий викладач лабораторного практикуму з неорганічної хімії. Яким чином ви побудуєте хімічний експеримент, щоб студенти могли провести його без ускладнень?

Задача 4. Готуючись до лекції, викладач структурно побудував її так: а) ознайомлення з літературою; б) повідомлення теми лекції; в) визначення завдань; г) виклад основного матеріалу. Як би ви побудували свою лекцію у порівнянні з цим викладачем? Доповніть її структуру пунктами, яких не вистачає.

Задача 5. На лекції у молодого викладача був присутній досвідчений викладач. Після лекції він зробив зауваження щодо перенасиченості змісту лекції новим матеріалом, що спричинило нерозуміння студентами поданого

матеріалу. Які вимоги до змісту лекції потрібно враховувати, якщо ви викладач педагогічних дисциплін? Якщо ви викладач біологічних дисциплін? Якщо ви викладач хімічних дисциплін?

Задачі з методичної роботи викладача

Задача 1. На кафедрі проводився конкурс на створення найкращого підручника з курсу «Педагогіка вищої школи». Всіх розділили на групи і у кожного було своє завдання. Вам, як молодому викладачу, доручили підготувати зміст підручника. Складіть його, дотримуючись основних вимог до навчальної літератури.

Задача 2. На сайті викладача розміщені тексти лекцій. На кафедрі університету йому зробили зауваження щодо правильності їх оформлення. Які вимоги існують до оформлення лекції? Порівняйте приклади двох текстів лекцій, визначте кращий, обґрунтуйте свій вибір. (надати студентам для порівняння два тексти з обраної теми)

Задача 3. Молодий викладач працює близько 2 місяців. За цей час на практичні заняття він брав із собою тільки ручку, нотатник та декілька книг. До жодного заняття він не готувався. Практичне заняття будувалося на питаннях за темою попередньої лекції. Викладач і студенти «перестрибували» з одного питання на інше, потім поверталися до обговорення. Успішність та якість навчання порушувалися. Як можна виправити ситуацію? Складіть вимоги з підготовки викладача до проведення практичного заняття.

Задача 4. Вам, як викладачам вищої школи потрібно буде розробляти тестові завдання для перевірки знань студентів. Розробіть 10 завдань до однієї з тем навчальної програми «Методика викладання педагогіки у вищій школі» («Методика викладання хімії у вищій школі», «Методика викладання біології у вищій школі») з дотриманням основних вимог до розробки тестів.

Задача 5. Молодий викладач готується до проведення першого модульного контролю. Яким чином його побудувати, щоб об'єктивно визначити результат успішності студентів? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задачі з наукової роботи викладача

Задача 1. Гіпотезою дослідження передбачено, що за умови цілеспрямованого, систематичного формування узагальнених знань і експериментальних умінь студентів з техніки і методики хімічного експерименту, розробки та впровадження спецпрактикуму «Техніка і методика хімічного експерименту», доповнення самостійної роботи майбутніх учителів підготовкою і проведенням хімічних дослідів, виконання студентами на педагогічній практиці індивідуальних творчих завдань, що стосуються використання хімічного експерименту як методу і засобу навчання зросте рівень готовності майбутніх учителів до використання хімічного експерименту у загальноосвітніх навчальних закладах. Сформулюйте завдання, які треба виконати для підтвердження цієї гіпотези.

Задача 2. Ви – молодий викладач. Перед вами поставлено проблему формування у студентів готовності до майбутньої професійної діяльності.

Якими будуть ваші дії, з чого почнете свою роботу? Що вам може допомогти у формулюванні гіпотези вашого дослідження?

Задача 3. Кафедра проводить конкурс на посади заміщення викладача. На цю посаду претендують два викладачі. Останнім випробуванням перед підведенням підсумків є виступ на кафедрі за темою: «Інноваційні підходи до викладання у вищому навчальному закладі». Як би ви побудували свій виступ, якби брали участь у конкурсі? Складіть тези свого виступу.

Задача 4. На кафедрі університету оголосили догану викладачу зі значним стажем викладацької діяльності. За те, що упродовж кількох років він не написав і не опублікував жодної наукової статті. Наскільки виправданим це було б з вашої точки зору?

Задача 5. Вам як викладачу доручили скласти список орієнтовних тем наукових робіт для студентів магістратури зі спеціальності «Педагогіка вищої школи». З чого почнете свою роботу? Якими критеріями відбору будете керуватися при визначенні тем? Наведіть приклади найактуальніших, на ваш погляд, тем.

Задачі з організаційної роботи викладача

Задача 1. Студент звернувся до куратора групи з тим, що неповністю розуміє поданий матеріал з певної дисципліни, а викладач на заняттях роз'яснює недостатньо. Як потрібно діяти куратору в цій ситуації?

Задача 2. Студент в ході лекції постійно задає викладачеві недоречні запитання, чим відволікає студентів від засвоєння матеріалу, а викладача від пояснення матеріалу. Ваші дії в цій ситуації?

Задача 3. Викладач часто приходив на роботу у збудженому стані. Все йому не подобалося, він дуже роздратований. Звідси – невисока якість його викладацької діяльності й успішність студентів. Щоб ви порадили такому викладачу? Яку життєву настанову можна тут використати?

Задача 4. Студенти – майбутні викладачі, прийшовши на лекцію, побачили свого нового викладача. Він був досить яскраво вдягнений та з найсучаснішою зачіскою. Враження студентів розділилися: частина – схвалила такий зовнішній вигляд, інша – ні. Чи є в цьому проблема? Яка ваша думка з цього приводу?

Задача 5. Викладач проводить практичне заняття зі студентами. Раптом відчиняються двері, і до кабінету заходить колега. Не звертаючи уваги на викладача, він підходить до столу і починає там щось шукати. Потім мовчки виходить, але невдовзі знову повертається і продовжує шукати. Якою була б ваша реакція на таку поведінку колеги?

Завдання для самостійної роботи за темами курсу

1.1. Надати авторський підхід до розуміння поняття «науково-методичне забезпечення освітнього процесу».

1.2. Надати авторську класифікацію видів науково-методичного забезпечення.

1.3. Репрезентувати специфіку науково-методичного забезпечення вищого навчального закладу.

2.1. Укласти лабораторне заняття в повному обсязі, за обраною викладачем темою.

2.2. Підготувати по декілька тез до семінарського заняття.

3.1. Самостійно опрацювати та представити сучасні технології навчання

3.2. Провести заняття у «ігровій формі» навчання.

3.3. Розглянути технології, які інтегруються у сучасне навчання.

4.1. Фактори необхідні для ефективного проведення моніторингу.

4.2. Визначення основних критеріїв оцінювання заданих параметрів.

4.3. Проведення локального моніторингу.

Конкурс педагогічних ситуацій

А. Зробіть зауваження студентів, який запізнився на заняття.

Б. Поясніть студентів, що він не справляється зі своїми навчальними обов'язками.

В. Попросіть студента прийти в університет у неділю і допомогти Вам по кафедрі.

Г. Студент займає Вас розмовою, а Вам треба перевіряти конспекти для самостійної роботи.

Для розв'язання завдання студентам дають 5 хв. Після того кожен із студентів демонструє варіанти відповідей. Експерти оцінюють виступ кожного з учасників та оголошують переможців.

Психогімнастичні вправи з педагогіки

Вправа “Ефективний викладач”

Проаналізуйте особистісні і професійні якості викладача, які сприяють його ефективному управлінню навчально-виховним процесом, наведіть конкретні прояви цих умінь із власних спостережень:

- інтерес до студентів і роботи з ними;
- наявність культури комунікативної педагогічної взаємодії; – наявність і розвиненість емпатії;
- гнучкість, творчість і оперативність мислення;
- уміння швидко орієнтуватися у педагогічній ситуації, яка змінюється;
- уміння відчувати та розуміти настрій студентів групи і підтримувати з ними активний діалог;

- уміння керувати своїм внутрішнім психічним станом; мімікою та пантомімікою;
- уміння прогнозувати та цілеспрямовано проектувати певні комунікативні педагогічні ситуації;
- наявність і розвиненість культури мовлення;
- уміння демонструвати свій внутрішній стан, коли це викликано педагогічною необхідністю;
- здатність до імпровізації; – здатність до доцільних спонтанних дій та ін.
-
-

Доповніть цей перелік тими якостями викладача, які, на Ваш погляд, також впливають на організацію навчального процесу, зокрема самостійної роботи студентів.

Вправа “Який я організатор групового спілкування”

Для самовдосконалення управлінських функцій, організаторських і комунікативних здібностей важливо рефлексію вати своє спілкування з аудиторією. Спочатку самому це робити важко, а тому попросіть свого товариша не втручаючись у заняття, яке Ви проводите, побути в ролі спостерігача-рецензента. Найважливіше в організації спілкування – створення спільності, єдності аудиторії. Тому спостерігач мусить насамперед відзначити характер взаємодії між Вами й аудиторією. Цьому може слугувати класифікація типів поведінки організатора. Дослідники (М.-А.Робер, Ф.Тільма, 1988) виділяють чотири зони взаємодії організатора спілкування з аудиторією, в яких він якось себе проявляє:

I. Позитивна зона взаємодії. У цій зоні організатор спілкування: – Демонструє солідарність (підвищує статус іншого, допомагає, нагороджує). – Поводиться невимушено, сміється, жартує, показує задоволення. – Схвалює, активно приймає іншого, розуміє, ставиться поблажливо, співчуває, погоджується.

II. Зона відповідей. Найчастіше взаємодія в цій зоні з'являється після позитивної зони або після питань (зона III). У цій зоні організатор: Висловлює своє розуміння, дає вказівки, поважаючи автономію інших. Оцінює, висловлює думку, аналізує, повідомляє про своє враження, висловлює побажання. Подає інформацію, орієнтацію, повторює, пояснює, підтверджує.

III. Зона питань. Організатор спілкування в цій зоні: Просить подати інформацію, орієнтацію, повторити, підтвердити. Просить оцінити, висловити думку, проаналізувати, поділитися враженнями. 285 Просить поради, вказівки, підказки, в якому напрямі діяти.

IV. Негативна зона вилучає позитивну (і навпаки). Для цієї зони характерні такі дії організатора спілкування: Не схвалює, демонструє пасивне неприйняття, відмовляє в допомозі. Тримає себе напружено, просить допомоги. Поводиться вороже, принижує достоїнство інших, стоїть на своєму або самоутверджується. Щоб уникнути суб'єктивності й упередженості спостерігача (стереотипи першого враження, емоційний стан, статус у групі), тенденції завищувати ("все добре") або усереднювати ("все нормально") оцінку, прагнення до узагальнень (всі, завжди, скрізь так роблять), попросіть декількох однокурсників оцінити реалізацію Вами управлінських функцій під час заняття, проаналізувати ефективність педагогічного спілкування з аудиторією.

Якщо якість управління навчальним процесом на занятті не задовольняє Вас, спільно з спостерігачами намагайтеся знайти причину цього, накресліть шляхи зміни, компенсації, нейтралізації причин, удосконалення управлінського спілкування під час заняття.

Для стимулювання пізнавальної активності студентів під час занять, вдосконалення навичок їхньої самостійної роботи з науковим текстом, формування вміння вести навчальний діалог їм можна запропонувати такі вправи.

Вправа "Запитання-відповідь"

(за В.В. Петрусинським).

Перед Вами сторінка наукового тексту. Швидко й уважно його прочитайте (5 хв.). Тепер розділіться на дві команди. Змагання буде за кращу відповідь і краще запитання щодо змісту наукового тексту. Нехай ліва команда буде запитувати, а права – відповідати. Враховуватиметься активність учасників команд і, звичайно, кількість і глибина поставлених запитань та якість відповідей, а також оригінальність і винахідливість.

Команди, ще раз уважно перечитайте текст!

Тепер за 1-2 хв. Ліва команда придумає свої цікаві запитання (можна коротко записати), а права – обговорить текст, виділяючи в ньому головне, щоб оцінити якість поданих запитань і правильно відповісти на них.

Після запитань-відповідей команди міняються завданнями: права команда запитує, а ліва – відповідає. Потім оцінюють результати гри і роблять висновки.

Вправа "Конспект"

Перед Вами науковий текст, поділений на абзаци. Прочитайте його (5 хв.). Візьміть папір і ручку. Потрібно якомога коротше законспектувати на окремому аркуші кожен абзац тексту, виділяючи в ньому головну думку (номер абзацу не позначати!).

Тепер перемішайте аркуші з конспектами і передайте їх своєму сусідові за столом. Уважно перегляньте конспекти свого сусіда і поставте номери

абзаців тексту, які їм відповідають. Передайте їх знову сусідові. Кожен у своїх конспектах перевіряє правильність номерів абзаців і підраховує кількість помилок.

Після цього учасники гри обговорюють результати, оцінюють прийоми ефективного якісного конспектування.

Вправа “Краще запитання”

Перед Вами навчальний текст. Прочитайте його (5 хв.). Тепер кожен повинен придумати оригінальне запитання за змістом навчального тексту, відповідь на яке показує глибину оволодіння цим матеріалом, дає можливість побачити найцікавіші його аспекти. Ще раз перегляньте текст і обміркуйте своє запитання. Кожен по черзі буде їх ставити, а інші – відповідати на них якомога повніше.

Після запитань-відповідей обговорюють активність учасників, визначають найцікавіше і найвлучніше запитання та найкращу і найповнішу відповідь).

Вправа “Відповідь – слово”

Прочитайте науковий текст. Тепер кожен повинен поставити запитання і відповісти на чуже. Відповідати потрібно одним словом, яке має виражати суть відповіді на це питання, тобто бути його ключовим словом.

Виграє той, у кого буде найвлучніше запитання і найкраща відповідь. Прочитайте текст ще раз і обміркуйте запитання. Тепер розпочинаємо перехресне опитування. Ставити запитання і відповідати на нього будуть учасники, яких визначить викладач. (Група оцінює найвдаліші запитання і відповіді).

Вправа “Дерево мудрості”

Швидко й уважно прочитайте науковий текст. Після цього кожен пише записку, в якій ставить важке запитання за текстом. Згорніть записку і прикріпіть її скріпкою до дерева (функцію дерева може виконувати підвішена нитка біля дошки). Тепер по черзі кожен підходить до дерева, знімає записку, читає запитання і якомога повніше відповідає на нього вголос.

Інші студенти оцінюють запитання і відповідь, звертають увагу на те, своє чи чуже запитання було обране для відповіді.

Вправа “Доповідь”

Прочитайте текст (5 хв.). Тепер відтворюють його зміст за допомогою малюнків, знаків, схем і передайте таку шпаргалку своєму сусідові. Після цього кожен доповідає за цим текстом, використовуючи малюнки або схеми свого

сусіда (у кожного учасника пари свій текст). Група оцінює, хто зробив доповідь найдетальніше, хто виготовив найкращий наочний посібник?

Вправа “Я хороший”

Похваліть себе, розкажіть, який Ви хороший, гарний (-а) (перед дзеркалом).

1. Відповісти на питання: Чи легко себе хвалити? Яке було Ваше самопочуття? Чи потрібно себе хвалити?

2. Скласти для себе програму самовиховання як особистості з орієнтацією на майбутню виховну діяльність зі студентами.

Питання до підсумкового контролю з дисципліни

1. Предмет, категорії педагогіки вищої школи.
2. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи.
3. Вища освіта як педагогічна система.
4. Вищий навчальний заклад.
5. Концепція освітньої діяльності вищого навчального закладу.
6. Ліцензування освітньої діяльності, акредитація напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів.
7. Суб'єкти навчально-виховного процесу. Педагогічні та науковопедагогічні працівники.
8. Сутність поняття «педагогічне дослідження».
9. Етапи педагогічного дослідження.
10. Сутність та взаємозв'язок понять методологія, метод, методика дослідження.
11. Різні підходи до класифікації методів дослідження.
12. Характеристика емпіричних методів дослідження.
13. Характеристика теоретичних методів дослідження.
14. Методи кількісної обробки результатів дослідження.
15. Методика педагогічних досліджень.
16. Мета і завдання виховання у вищому навчальному закладі.
17. Основні напрями виховання студентів у процесі навчання та в позанавчальній діяльності.
18. Виховна робота в академічній групі.
19. Роль та функції куратора академічної студентської групи.
20. Форми позааудиторної роботи зі студентами.
21. Студентство як соціальна група.
22. Студентське самоврядування у вищому навчальному закладі.
23. Мета національного виховання і шляхи її реалізації у вищому навчальному закладі.
24. Поняття про дидактику вищої школи. Основні категорії дидактики.
25. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.
26. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.

- 27.Методи навчання у вищій школі.
- 28.Форми організації навчального процесу у вищій школі.
- 29.Система психолого-педагогічної підготовки інженера – педагога у технічному вузі.
- 30.Сутність і взаємозв'язок понять освітні технології, педагогічні технології та навчальні технології.
- 31.Класифікація педагогічних технологій.
- 32.Модульно-рейтингова технологія навчання.
- 33.Технологія проблемного та групового навчання.
- 34.Ігрові технології та їх характеристики.
- 35.Модульно-контекстна технологія підготовки інженера-педагога.
- 36.Характеристика нових інформаційних технологій (комп'ютерних).
- 37.Характеристика технології дистанційного навчання.
- 38.Передісторія вищої школи освіти в Україні.
- 39.Класичні університети України періоду нової та новітньої історії.
- 40.Українська вища педагогічна школа до жовтневого перевороту.
- 41.Вища педагогічна освіта доби Центральної Ради.
- 42.Педагогічна освіта в Україні радянського періоду.
- 43.Відродження національної педагогічної освіти у незалежній Українській державі.
- 44.Система вищої педагогічної освіти за кордоном.
- 45.Закон України «Про освіту».
- 46.Закон України «Про вищу освіту».
- 47.Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті.
- 48.Сучасні тенденції реформування вищої освіти (у світлі рішень Болонської угоди).
- 49.Психологічна структура педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.
- 50.Основні напрями діяльності викладача вищого навчального закладу

Література

1. Головатий М. Ф. Освіта України: зупинитися і оглянутися // Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти: Моногр. / За ред. В. М. Бебика. — Київ.: МАУП, 2004.
2. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 15-20.
3. Остапенко А. Профільне навчання як можливість одержання якісної освіти. Житомир :Директор школи. – № 31-32. – 2007
4. Васильєв І. Б. Педагогічне проектування професійно-технічних закладів освіти нового типу. Київ: Проф. освіта : теорія і практика. – 1998. – № 1/2. С.43 – 52.
5. Мельтухова Н. М., Михайленко Г. В. Світовий досвід управління освітньою галуззю
<http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2011-3/doc/5/01>
6. Якунин В. А. Обучение как процесс управления: Психологические аспекты. Львів.: ЛГУ, 1988. — 160 с.
7. Мельтухова Н. М., Михайленко Г. В. Світовий досвід управління освітньою галуззю
<http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2011-3/doc/5/01>.

Список рекомендованої та додаткової літератури

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс].– Режим доступу:
http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
2. Єрмакова С.С. Інтегративні стратегії професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів та педагогічні технології їх реалізації: [навчально-методичний посібник] / С.С. Єрмакова. – Одеса: «InPress», 2011 – 408с.
3. Єрмакова С. С. Педагогіка і психологія у вищому технічному навчальному закладі : [навчально-методичний посібник для аспірантів] / С. С. Єрмакова– Одеса: «Атлант», 2004. – 187 с.
4. Єрмакова С.С. Методика викладання у вищому технічному навчальному закладі: [навчально-методичний посібник для майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів] / С.С Єрмакова – Одеса : «Атлант», 2005. – 167 с. та ін.
5. Єрмакова С.С. Методичні рекомендації з підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів і технології виконання кваліфікаційних робіт, у рамках вивчення психолого-педагогічних дисциплін під час проведення моніторингу професійно-освітнього процесу. – Одеса.: Одеська державна академія будівництва та архітектури. 2008.-52с.
6. Єрмакова С.С. Педагогічний коучинг \ [Єрмакова С.С.]: [навчально-методичний посібник]. – Одеса: друкарня ВМВ , 2010. – 264с.

7. Єрмакова С.С. Психологія проектної діяльності: навчально-методичний посібник. – Одеса: Одеська державна академія будівництва та архітектури.-2009.- 321с.
8. Цехмістрова Г.С., Фоменко Н.А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2005.-280с.
9. Кнодель А.В. Педагогіка вищої школи: Посібник для матеріалів . – К.: Вид ПАЛИВОДА А.В., 2008.-136с.
10. Єрмакова С.С. Довідник з професійно – педагогічної практики майбутнього викладача вищого технічного навчального закладу. Навчально-методичний посібник – Одеса: Одеська державна академія будівництва та архітектури. – 2009. - 462 с.
11. Єрмакова С. С. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. – Одеса : Пальміра, 2006. – 364с.
12. Єрмакова, С. С. Теоретико-методичні засади моніторингу професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / С. С. Єрмакова. – Одеса: ДЗ "Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського", 2013. – 44 с
13. Єрмакова С.С., Бадюл О.С. Інтелектуальна власність з основами інноваційного менеджменту \ [Єрмакова С.С., Бадюл О.С.]: [навчально-методичний посібник]; під ред. Єрмаковою С.С. – [2-ге вид.] – Одеса: типографія «ВМВ», 2009. – 506с.

Корисні посилання

1. Закон України “Про вищу освіту”
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Навчальний посібник “Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів” <http://lira-k.com.ua/book/12201.pdf> (зміст)
3. http://www.nenc.gov.ua/doc/vvv/12_2009/Prakt_zanat_pedag/P_pedagog_situac.pdf В цьому документі можна перевірити власні педагогічні здібності або студентів.
4. Список літератури по темі педагогічні ситуації та задачі
<http://lib.lnpu.edu.ua/ru/resource/bibliography/pedsituacii.html>
5. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2006_11_2/doc_pdf/Kravchenko_st.pdf стаття присвячена розробці комплексної моделі формування вмінь розв’язувати педагогічні задачі.
6. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2004_6_2/doc_pdf/Anisimova.pdf У статті розглянуто технології розв’язування педагогічних задач для вчителів початкових класів.
7. http://psihologia.biz/psihologiya-psihologiya-obschaya_693/kulakina-formirovanie-umeniya-reshat-19480.html У Статті висвітлені результати експерименту з формування вмінь розв’язувати педагогічні задачі.

8. <http://www.science-education.ru/100-5276> ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЗАДАЧА КАК СРЕДСТВО СТАНОВЛЕНИЯ СУБЪЕКТНО-АВТОРСКОЙ ПОЗИЦИИ УЧИТЕЛЯ
9. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/slast/21.php Сластенин В., Исаев И. и др. Педагогика: Учебное пособие
10. http://www.rusnauka.com/31_ONBG_2011/Pedagogica/2_96413.doc.htm Учебно-педагогические задачи как дидактическое средство формирования культуры профессионального мышления студентов
11. <http://lib.sportedu.ru/books/xxpi/2006N4/p104-108.htm> ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СИТУАЦИИ КАК ОДНО ИЗ УСЛОВИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ В ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ
12. http://82.207.112.221/dudchenko/111-120/fulltext/knp119/knp119_20-23.pdf Андреева-Лялина З.В. РЕШЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗАДАЧ И УПРАЖНЕНИЙ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ
13. http://genproedu.com/paper/2012-01/full_008-014.pdf АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ «ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ»: СУЩНОСТЬ, КЛАССИФИКАЦИЯ
14. <http://oecdeducationtoday.blogspot.fr/2013/10/education-and-skills-using-todays.html> Стаття присвячена використанню ІКТ у навчанні
15. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> Національна доктрина розвитку освіти
16. <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html> УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 344/2013 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року
17. <http://uad.exdat.com/docs/index-689149.html> Навчальна програма з дисципліни Педагогіка вищої школи для магістрантів усіх спеціальностей. Дисципліна має за мету підготовку магістрантів до майбутньої педагогічної діяльності в вищих навчальних закладах на посадах асистентів та викладачів.
18. <http://www.common-pedagogics.ru/uchebnoe-posobie-po-prakticheskoy-pedagogike.html> Учебное пособие по практической педагогики (описаны основные виды ПЗ, классификация)
19. <http://www.univer5.ru/pedagogika/pedagogika.html> Педагогика / Учебник для вузов пособие. —/ Бордовская Н.В., Реан А.А., Минск 2000. Эта книга обращена ко всем, кто хочет быть в курсе основных педагогических проблем и способов их решения в мировой и отечественной науке и практике. Примеры ПЗ.
20. <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000040/index.shtml> Кондрашова Л.В. 'Сборник педагогических задач' – Москва: Просвещение, 1987 – с.144 В пособии систематизированы педагогические задачи по основным курсам педагогики: общей педагогике, дидактике, теории воспитания, школоведению. Даны принципы анализа учебно-воспитательных ситуаций. Содержание задач включает проблемы, решение которых поможет будущим учителям овладеть профессиональными умениями.